

Fortjener vore Maskinprøver ikke, at der ofres dem mere Opmærksomhed?

Af Maskinkonstruktør *L. C. Nielsen.*

Det er ikke sjældent og ved Lejlighed med motiveret Styrke blevet fremhævet af dygtige, maskinkyndige Landmænd, at sammenlignende Maskinprøver er det bedste Middel til at belyse de forskellige Maskintypers Fortrin og Mangler til Vejledning for Køberne, hvis Interesser jo ikke i et og alt kan falde sammen med Sælgerens. Dette er ogsaa ubestridelig rigtigt. —

At enkelte Ikke-Landmænd alligevel modarbejder dette Faktum og motiverer det med, at hvad der var bedst — om man da overhovedet anerkender Prøvernes Rigtighed — i Aar, maaske er overfløjet til næste Aar, medens Reklamen alligevel kører videre med Prøveresultaterne, saa mener ovennævnte Landmænd, at saadanne Fremskridt maaske netop er sket som en Følge af Prøveresultaterne, disse er i alt Fald en Spore for Fabrikanterne og en Lære, hvorpaa der kan arbejdes videre. Hvis imidlertid Prøverne er saaledes anlagte, at man Aar efter kan foretage Prøver med det Ny alene saaledes, at Sammenligning kan ske uden at man samtidig behøver at prøve det tidligere om igen, vilde dette ikke blive uoverkommeligt, i nogle Tilfælde kan dette lade sig gøre, saa at man stadig fulgte Udviklingen:

dermed var denne Indvending for saa vidt bortfaldet — om man ellers overhovedet kan tillægge den nogen større Betydning end som en Hemsko for Maskinernes Udvikling.

Ved Bedømmelse af Landbrugets Maskiner, saavel Arbejdsmaskiner som Motorer, er der et Forhold, som ikke altid, eller maaske sjældent, tillægges den Betydning, som det fortjener, nemlig Drivkraften. Hvor der bruges Kul til at frembringe Drivkraften, faar det med de nu gældende Kulpriser forøget Betydning, og naar kommer Kullene igen ned paa de gamle Priser? Men ogsaa under normale Forhold spiller Kraftforbruget en langt større Rolle, end der kan maales med Prisen paa selve Drivkraften, hvad jeg vil søge at paavise.

En Arbejdsmaskine bestaar foruden Stellet i Reglen af:

- a. De Organer, der direkte udfører det ønskede Arbejde, som f. Eks. ved Tærskemaskiner af Cylinder og Bro samt de øvrige Organer, der efterhaanden skiller Halm, Emter og Avner fra den rene Kerne, ved Hakkelsemaskiner Organer til Fremføring af Foderet og Knivene, ved Mejemaskiner Afskære-, Opsamle-, Binde- og Udkasteorganer o. s. v. for hver Maskine, og som kan kaldes Arbejdsorganer.
- b. Transmissionen. Da Motoren i Reglen afgiver Drivkraften gennem en roterende Aksel, maa Transmissionen overføre Kraften til Arbejdsorganerne, medens den samtidig maa omforme den til de Bevægelser og Hastigheder, der fordres af hver enkelt af disse.

Da nu Arbejdsorganerne er længst borte fra Motoren, maa enhver Kraftmodstand, som disse møder under Arbejdet, virke tilbage gennem hele Transmissio- nen med hele den deri opsamlede Friktionsmodstand, inden den naar Motoren, som altsaa, foruden Arbejdsorganernes Nyttmodstand, tillige faar denne at overvinde, og den kan undertiden blive ret betydelig, ikke

at tale om de mindre hensigtsmæssige Arbejdsorganer, hvor Modstanden kan vokse ganske urimelig, inden den naar Motoren.

At der, selv ved Maskiner med tilsyneladende ringe Forskel saavel paa Arbejdsorganer som paa Transmissioner, alligevel kan være en betydelig Forskel paa Kraftforbruget, har vi et eklatant Eksempel paa fra Mejemaskinprøverne paa Konstantinsborg, hvor en Maskine A af Vægt 711 kg tog 143 kg Trækkekraft, medens en anden Maskine B af Vægt 677 kg tog 194 kg Trækkekraft — begge beregnede paa en 1 Meter Skaarbredde og alle andre Forhold lige.

Uagtet A vejede 34 kg mere end B, saa brugte A alligevel 51 kg mindre Trækkekraft end B. Disse 34 kg Vægtforskel maa dog have brugt en tilsvarende Del af den Kraft, der er medgaaet til at køre Maskinen hen ad Marken, hvorved Forskellen mellem Kraftforbruget i de to Maskiners Arbejdsorganer og Transmissioner bliver mere end de 51 kg Træk, denne Forskelforøgelse bliver yderligere fremtrædende, naar man ser, at 73 % i Rug og 79 % i Havre af hele den medgaaede Trækkekraft netop er brugt til at trække Maskinen hen ad Marken, uden at Arbejdsorganerne har udrettet noget.

Det maa, som det ogsaa fremgaar af Beretningen, indrømmes, at en vis Vægt paa Hovedhjulet, hvorfra Transmissionen og Arbejdsorganer bevæges, er nødvendig, for at dets Friktion imod Jorden kan blive i Stand til, uden Glidning, at holde disse Organer i Gang under Arbejdet, men det fremgaar af Prøverne, at en Maskine, hvis Vægt paa Hovedhjulet var knapt 600 kg, har overført 80 kg af Trækkekraften til Transmission og Arbejdsorganer, medens det, der under Prøverne blev brugt til disse, kun var mellem 30 og godt 50 kg, altsaa viser dette, hvad der ogsaa er antydnet i Beretningen, at man uden Risiko i denne Henseende kan arbejde paa at gøre Maskinen lettere og derved indvinde noget af de henholdsvis 73 og 79 % af Trækkekraften, der er med-

gaaet til blot at trække den tomgaaende Maskine hen ad Marken.

Ved Maskiner og Redskaber med vidt forskellige Arbejdsorganer kan Forskellen blive langt større, f. Eks. Kvarne, Plove, Kartoffel- og Roeoptagere o. fl. a. Almindelig gælder det, at mere Kraftforbrug i Arbejdsorganerne medfører mere Afslidning af disse og dermed mere Kraft ført gennem Transmissionen, dette fordrer atter denne gjort sværere, hvilket paa dobbelt Maade forøger Frik-tionsmodstanden, alt at overvinde af Motoren. Som Til-læg faar man endda mere Olieforbrug, sværere Maskine, der er mindre haandterlig og dyrere og desuagtet ofte mere udsat for Brud, der yderligere nødvendiggør det paaklagede Oplag af Reservedele navnlig til Sæsonma-skiner. Var det vanskeligt, for ikke at sige umuligt, for nogen Landmand eller Tekniker at komme tilnærmende til den rette Dom uden Kraftmaalinger ved Mejemaski-nerne med de nogenlunde ens Transmissions- og Ar-bejdsorganer, saa vil det være endnu umuligere, hvor disse, som anført, er mere forskellige, og selv om saa var, hvor var saa Beviserne for Rigtigheden af Dommen. Her var rigtig frit Spillerum for Kritik af Personer med langt ringere Maskinindsigt. Til de ved Maalingerne indvundne Tal kommer saa den praktiske Landmands Dom over Kvaliteten af det af Maskinen udførte Arbejde. Paa denne Maade kan den endelige Dom blive en værdi-fuld Vejleder og komme til at staa godt fast mod ube-føjede Angreb.

Endnu et Eksempel, der viser Nødvendigheden af Kraftmaalinger endda paa saa simpel en Maskine som en Hestegang, der i og for sig kun er en Transmissions-anordning væsentligst bestaaende af to eller tre Tand-hjulsudvekslinger. Jeg tænker her paa Hestegangsprø-verne i Holte. Ved et blot og bart Skøn over de der mødte Hestegange skulde man ikke synes, at der kunde blive synderlig Forskel paa deres Nyttевirkning (Forholdet mellem det Hestegangen af Hestene tilførte Ar-

bejde og det der kommer ud af denne igen gennem den indløbende Aksel). Maalingen viser dog Svingninger fra ca. 96 lige ned til ca. 71 % Nyttelvirkning, og naar Vendingen tages med i Beregningen, viser Beretningen Sammenligningstal, der svinger imellem ca. 12 og ca. 20, hvor det højeste er Udtryk for den største Økonomi. Hvis nu Tabet ved de for smaa Bomlængder tages med i Sammenligningen, og det er fuldstændig korrekt at gøre dette, og Nyttelvirkningen ved 14 Fods Bomme er sat til 100, saa vil en $10\frac{3}{4}$ Fods Bom — Baneradien for den paagældende Hestegang — kun give 77 % af Hestens Arbejde ind i Hestegangen, og af disse 77 % faas kun 71 % igen ud gennem den indløbende Aksel, der bliver altsaa kun ca. 55 % tilbage af Hestens Arbejde, der naar den indløbende Aksel. Antages nu, at der i en velkonstrueret Hestegang med Rimelighed kan indrømmes et Tab af omkring 10 % for fuld Kraft i Hjuludvekslingen, saa bliver dette kun til 7 à 8 % uundgaaeligt Tab. Der findes endda mange Hestegange, hvor den hele Nyttelvirkning er ringere end det ovenfor beskrevne.

Disse Fakta er alt andet end Bevis for den Paa-stand, »at de bedste Typer i Løbet af kort Tid fortrænger de ringere, de mindre fuldkomne« og »at Livet selv er den bedste Regulator paa dette Omraade«. Hestegange er saa gammel kendte Maskiner, at der har været mere end Tid nok til, at de kunde have udviklet sig, hvis de anførte Betingelser havde været tilstrækkelige, men istedetfor er de snarere gaaet tilbage, hvad der findes forklaret i »Tidsskrift f. Landøkonomi«, 1909, Hefte 11 og 1911, Hefte 5. Jeg har set en Hestegang, der er lavet for over 50 Aar siden, som jeg, ved at betragte Prøveresultaterne fra Holte i 1911, maa anse for at være bedre end disse. Hvis der for et halvt Hundrede Aar siden var blevet udført Hestegangsprøver som dem i Holte, og Landmændene rigtig var blevne klare over de Forhold, som ovenfor er henvist til, saa var

der næppe kommet saa mange daarlige Typer frem, der nu fylder Markedet, og som Landmændene har at ødsle deres Hestekraft bort paa, og som snart har ødelagt al Interesse for Hestegange, uden at der i Tiden er naaet det Højdepunkt i Udvikling, som disse altfor sent udførte Prøver kunde have vist Vejen til.

Det fremgaar, som det gentagende er paavist, tydelig af de her gengivne Maalinger, at der kan være betydelig Forskel selv paa Maskiner, der tilsyneladende ikke er meget forskellige i Konstruktion, en Forskel, der uden disse Maalinger ofte kun kan ses eller maaske kun anes af dem, der er begavet med særlig mekanisk Indsigt og Snille. Men naar nu en saadan Mand sætter denne sin Evne ind og anvender Kapital paa Eksperimenter, der i Reglen er ret kostbare, og han omsider mener at være kommet til et godt Resultat, og han saa tilbyder dette til Bedømmelse, saa maa der ogsaa kunne bydes ham fyldestgørende Svar navnlig paa det vigtigste Spørgsmaal, som han saa godt som ikke kan faa besvaret paa anden Maade, nemlig:

1. Hvor meget udretter min Maskine (eller Redskab) pr. Hestekraft-Time, og hvor meget udretter andre lignende Maskiner, helst de bedste, i Sammenligning med min.
2. Hvorledes er Kvaliteten af det af min Maskine udførte Arbejde, og hvorledes staar det i Sammenligning med de andre til samme Øjemed.

Han maa gøres bekendt med Prøvemaaden og de dertil anvendte Apparater, saa at han derigennem faar Tillid til Resultaterne, at han deraf kan drage Lære maaske til videre Fremskridt.

Om han saa anvender en eventuel gunstig Dom i sin Reklame, og den kan fremme hans Omsætning, saa er dette dog kun en velfortjent Løn, thi ofte kan saadanne Forbedringer ikke engang blive Genstand for Patent, saa Vejen straks ligger aaben for Eftergørelse.

Skal Bedømmelsen derimod alene ske ved Skøn, kunde det hælde, at hans eget Skøn var det rigtigste.

Disse Kraftmaalinger kan almindelig udføres med to velkonstruerede Dynamometre, et for Hestekraft og et for Motorkraft.

Hvis man ved de ambulante Prøver kan opnaa Tilladelse til at prøve forskellige Maskiner omkring i Landet, bl. a. nyanskaffede, kan der efterhaanden indsamles et godt Materiale, der giver Overblik over den Udvikling, hver Maskinart til enhver Tid er naaet til.

Hestekraften er nu mange Steder afløst med Motorkraft, hvortil bruges Kul, Elektricitet, Petroleum eller Benzin. Det er dette, man køber, men det er Drivkraft man skal bruge. Ogsaa her maa man benytte Kraftmaalinger, men medens disse ved Arbejdsmaskinerne gaar ud paa at maale Kraft-Forbruget, saa maa det her gaa ud paa at maale Kraft-Udviklingen, naar man vil vide hvormegget hver Hestekraft-Time kommer til at koste for hver Motor; det faas kun ved samtidig at maale Motorens udviklede Drivkraft, og hvad dertil er forbrugt. Dette omsat i Penge giver Sammenligning.

At der ved Bedømmelsen af Motorerne ogsaa er andre Forhold, der maa tages i Betragtning ved Dommen, afkræfter ikke Betydningen af Kraftmaalingerne.

Iblandt de Maskin- og Redskabsprøver, der kunde tænkes udførte, kunde der maaske være Anledning til at ofre en Serie mindre Maskiner nogen Opmærksomhed.

Der er og bliver jævnlig oprettet mindre Landbrug af større; hvor store disse mindre Landbrug helst bør være har der været delte Meninger om, og naar jeg her kommer lidt ind derpaa, er det kun fra et rent maskinelt Synspunkt. Herefter, synes det mig, skulde et saadant mindre Landbrug ikke være større, end at Manden selv med lidt Bistand engang imellem af Hustru og Børn kan bestride Arbejdet alene, paa den anden Side skulde

det heller ikke være mindre, end at han ogsaa har saa meget Arbejde, han kan overkomme, og som Familien kan leve af, uden at Manden behøver at tage Arbejde hos andre. Skal en saadan Mand imidlertid ikke være altfor uheldig stillet i Sammenligning med det store Landbrug, maa han ogsaa kunne arbejde med Maskiner, men disse maatte saa være afpassede til saadanne mindre Bedrifter, de maatte kunne benyttes af ham selv uden megen Hjælp, være letløbende og billige. Drivkraften maatte ikke koste meget, en velkonstrueret Hestegang til en eller to mindre Heste kunde tænkes tilvejebragt maaske ved Indbydelse til Konkurrenceprøver med bestemt opgivet Hensigt. Hvor Terrænforholdene var gunstige, kunde en virkelig selvregulerende Vindmotor, der ikke krævede meget Tilsyn, ogsaa være paa sin Plads, idet en saadan Mand lettere kan indrette sit Arbejde efter Vinden, end man kan i det store Landbrug, ogsaa er smaa Vindmotorer i Reglen mindre udsatte for Brud end de store. Her var ligeledes en Opgave.

Hvis Prøverne kunde fremlokke virkelige Forbedringer eller gode ny Typer paa de forskellige Omraader, vilde dette sikkert være den bedste Vej til fortsat Fremgang, idet der kaldes paa enhver Ide, der maatte ligge gemt hen, fordi man ikke saa nogen Sandsynlighed for at kunne faa noget ud af den.

Statskonsulenternes Indberetninger for Aaret 1915.

I.

Beretning fra Statskonsulent J. C. A. Schwarz-Nielsen.

Over Indmeldelserne af Hingste og Hopper af de forskellige Avlsbrancher indenfor de lettere Heste, samt af Trækheste, tagne under eet, til samtlige de Dyrskuer paa Sjælland, jeg i det forløbne Aar har overværet, har jeg i omstaaende Liste fremsat en Opgørelse. Jeg gaar ud fra, at man derigennem saa nogenlunde kan slutte sig til, i hvilket omtrentlige Forhold de vedkommende Avlsbrancher er Genstand for Produktion i de forskellige Amter. Det bemærkes, at Skuerne i Holbæk Amt og den vestligste Del af Sorø Amt, der hvor den svære Avl er mest dominerende, har jeg ikke overværet. Dette er at tage i Betragtning ved Skønnet over, hvorledes Forholdet mellem let og svær Avl stiller sig her paa Sjælland i sin Helhed.

Hvor der udelukkende drives Renavl, ved vi, at Frem- og Tilbagegang i Avlen fra Aar til andet er vanskelig paaviselig. Hvis man, som desværre her paa Sjælland, har de konkurrerende Avlsbrancher lokalt side-stillede, ja ofte endog mængede mellem hverandre, der vil Udslaget i Retning af Tallet paa Indmeldelserne indenfor disse kunne svinge ret betydeligt, og det er vel med en vis Berettigelse, at man deraf tør drage en

Slutning om, i hvilken Avlsretning Tendensen blandt Opdrætterne synes at tage Kurs. At blive paa det rene dermed er betydningsfuldt for dem, paa hvem Avlens Ledelse mere eller mindre direkte hviler, naar da Ledelsen gaar ud paa at værne om Renavlen, som Basis for Avlen i Almindelighed og hver Avlsbranche for sig. Det gælder ogsaa om den økonomisk indbringende Krydsningsavl, der mere end i den svære Avl er knyttet som et Gode til den lettere, naar den da drives rationelt som Appendiks til Renavlen.

Paa Sjælland har der i det forløbne Aar været ret store Svingninger fra Aaret forud i Retning af Indmeldelser indenfor de forskellige Avlsbrancher. Medens det ogsaa i Fjor stadig væk var Frederiksborgavlen, som var den dominerende indenfor den lettere Avl, saa saa vi f. Eks. i Aar i Sorø ret mange Trækheste, hvad der dér ikke tidligere har været set, i det mindste i de sidste Aar. I Hillerød og Næstved var som vanlig Frederiksborghestene de overvejende; den fremmede Halvblodsavl synes at gøre sig mere gældende i Egnen omkring Hillerød end omkring Næstved. Og det er da nærmest den lette Halvblodsavl, der synes knyttet til Frederiksborgegnen, medens det er den svære, der er repræsenteret i Næstvedegnen. Det dog kun i ringe Tal. Desværre er det kun i de færreste Kataloger, at der er skelnet mellem svært og let Halvblod, hvad der dog er saa betydningsfuldt for at kunne følge disse saa uensartede Avlsbranchers Udvikling. I Stambogen er en saadan Adskillelse paabudt af Stambogsudvalget. Dette skulde da antages at maatte være retledende for Katalogredigeringen. Man ser da ogsaa, at man f. Eks. i Næstved og Roskilde havde rettet sig derefter. — I Roskilde- og Præstøegnen syntes Indmeldelserne at tyde paa — hvad der vel ogsaa stemmer med Virkeligheden — at den største Brydning mellem de forskellige Avlsbrancher gør sig gældende. Særlig for Præstøegnen er det karakteristisk, og der bliver det vist aldrig ander-

ledes. Skuet der var, som man af Kataloget vil se, et af de mest brogede. — Roskildeskuet var, i Sammenligning med tidligere, næsten rent ud imponerende ved sin Størrelse. Den svære og lettere Avl var saa omtrent ligelig repræsenteret. Der er saa meget, der taler for, at Chancerne paa den Egn er størst for den svære Avl. Man kunde dog ikke undlade at lægge Mærke til, at det er, som om der pludselig var kommet Fremvækst ogsaa i Frederiksborgavlen, en naturlig Følge af, at denne i en ny oprettet Hesteavlsforening, som med Energi og Dygtighed ledes af en frederiksborgvenlig Bestyrelse, synes at have faaet en lovende Spirekraft. En ret imponerende Samling røde unge Hopper fremstilles paa Initiativ af Foreningen, men den fik desværre ved Tilfældighed i Arrangementet for Fremstillingen ikke Lejlighed til at vække den Opsigt, den fortjente.

Paa Skuerne i sin Helhed synes Verdenskrigen ikke at have havt hæmmende Indflydelse. Som i de senere Aar var det ogsaa i Fjor Hillerød- og Næstvedskuet, der frembød størst Interesse, syntes at vidne om størst Overensstemmelse blandt Udstillerne i Henseende til Avlsformaal. Paa begge fandtes en fortrinlig Hoppesamling af store, smukke, typiskede og ensartede, ja næsten ensfarvede (røde) Individder, baade ældre og yngre. I Næstved følte man sig tiltalt af den treaarige Hingstebestand, og i Hillerød talte den toaarige Hingsteklasse ikke mindre end 40 Anmeldelser, vel noget nær det største Tal, man hidtil har set anmeldt. Mangel paa Avlsmateriale i Frederiksborgavlen synes der saaledes ikke at blive Grund til at befrygte. Medens Hillerødskuet hidtil i Henseende til Fremstilling af Frederiksborghopper har staaet uomtvistet som Nr. 1, saa kan det ikke nægtes, at Næstvedskuet nu er kommet saa godt med, at det vel snart maa siges at være blevet en jævnbyrdig Konkurrent paa dette Omraade.

Statshingsteskuet afholdtes i Roskilde den 15. og 16. Juli f. A. Af Hingste til sværere Brug var ialt anmeldt 29, af lettere Hingste 72, deraf af Frederiksborg Halvblod 50, af fremmed Halvblod 22. Af Frederiksborghingstene var 24 ældre; af disse havde 16 stillet Afkom og var blevet præmierede; 8 var 5 Aar og konkurrerede til Individspæmie; den fireaarige Tilgang udgjorde 16. — Af fremmed Halvblod var der kun 3 afkomspræmierede ældre Heste, 8 var 5, 11 4 Aar gl. De afkomspræmierede var forholdsvis faa i begge Klasser. Man ser, at de nye Bestemmelser for Afkomsskuernes aarlige Afholdelse ikke er modtagne med Sympathi blandt Hingsteejerne, som gør gældende, at det derved vundne ikke staar i Forhold til de dertil knyttede Omkostninger. Navnlig er man mindre tilfreds med, at Hingstene i en forholdsvis ung Alder skal stille stort Afkom, en Fordring, som Forholdene her paa Sjælland vanskeliggør at fyldestgøre. Den fireaarige Tilgang af Frederiksborghingste var i Kvantitet stor og i Kvalitet ret tilfredsstillende; af fremmed Halvblod var den mindre og ikke saa god som Aaret forud. I Kataloget var Afkomsbedømmelserne gengivne — en praktisk og belærende Foranstaltning. Ogsaa en mere til Forholdene egnet Inddeling er blevet gennemført. Dog savnes endnu det fremmede Halvblods Inddeling i »svært« og »let«.

Til Hoppekaaringen i Frederiksborg Amts Hesteopdrætterforening var Tilslutningen i Fjor Efteraar mindst lige saa stor som tidligere, paa enkelte Steder endog større. Der kaaredes mange og gode Hopper. Frederiksborghoppekaaringen i Roskilde Amt i Marts Maaned d. A. fik en Tilslutning langt større, end man skulde kunne have ventet. Dette skyldes først og fremmest den nydannede Hesteavlforenings kraftige Medvirkning. Eggen viser sig at sidde inde med et Hoppemateriale, hvortil man tidligere ikke havde rigtig Kendskab. Ogsaa i de andre Kaaringskredse, Ringsted og Næstvedegnen, er Kaaringerne faldet heldigt ud. Vi

**Liste over Indmeldelserne
til nedennævnte Skuer paa Sjælland 1915.**

Hingste:

Datum	Sted	Frederiksborg Race			Svært Halvblod			Let Halvblod			Ialt	Trækheste
		ældre	3 Aar	2 Aar	ældre	3 Aar	2 Aar	ældre	3 Aar	2 Aar		
27/5	Næstved	14	7	18	1	2	2	—	—	—	44	4
1/6	Frederikssund	10	2	7	—	—	—	—	—	—	19	2
10-11/6	Hillerød	20	14	40	2	—	1	2	2	4	85	3
10/6	Prestø	12	3	17	4	1	—	2	1	3	43	12
18/6	Ringsted	2	7	4	—	—	1	—	—	—	14	1
23/6	Sorø	6	2	8	—	—	—	—	—	—	16	9
25/6	Roskilde	5	5	4	2	3	3	—	—	—	22	15
Ialt.....		69	40	98	9	6	7	4	3	7	243	46

Hopper:

Datum	Sted	Frederiksborg Race				Svært Halvblod				Let Halvblod				Ialt	Træk- heste	
		4 Aar		3 Aar		4 Aar		3 Aar		4 Aar		3 Aar				2 Aar
		Føl- hopper	hopper	Føl- hopper	hopper	Føl- hopper	hopper	Føl- hopper	hopper	Føl- hopper	hopper	Føl- hopper	hopper			
27/5	Næstved	24	7	13	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	47	3
1/6	Frederikssund ...	23	—	10	7	—	1	—	—	—	—	—	—	—	41	1
10-11/6	Hillerød	43	7	38	34	1	—	1	1	1	5	3	3	138	2	
10/6	Præstø	19	—	10	17	6	—	1	5	—	—	1	2	61	13	
18/6	Ringsted	16	3	10	11	1	1	—	—	—	—	—	—	43	3	
23/6	Soro	18	2*+4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29	11	
26/6	Roskilde	12	3	7	7	5	—	3	5	2	3	7	5	59	32	
	Ialt	155	2+24	91	76	15	3	5	11	7	6	13	10	418	65	

* 5-aarige Goldhopper.

sidder — trods Krigens Krav til Hesteforbrug — endnu inde med et godt Hoppemateriale.

Den svære Halvblodsavl paa Sjælland har sin Støtte i Hingstedepotet og Hoppecentret »Sjælland«, som energisk og dygtigt arbejder paa denne Avlsbranches rationelle Systemsættelse. I Centrets Virksomhed er der sket en væsentlig Forandring, idet der nu udelukkende arbejdes med Materiale af svært Halvblod. Frederiksborgafdelingen er nedlagt. Efter Opdrætternes Skøn har denne Virksomhed ikke ført til det Resultat, man havde ventet. Erfaringen synes at have bekræftet, at den nationale Avl egentlig har den bedste Støtte i sig selv. Det af Staten beordrede Tilsyn af Centret er af praktiske Grunde paa Indstilling forlagt fra September til Februar. Utvivlsomt vil Konkurrencen indenfor den lettere Hesteavl her paa Sjælland nærmest komme til at staa mellem Frederiksborgavlen og den svære Halvblodsavl. Centret er Samlingspunktet og det virkelige »Center« for den sidste. Som saadant kan det slet ikke undværes, om denne Avl skal drives rationelt og med godt Resultat. Efteraarsauktionen over Tillæget gav et særdeles godt Resultat, hidført saavel ved Føllenes Kvalitet som ved de gode Salgsforhold.

En Støtte i Lighed med »Hoppecentret Sjælland« er det, at der savnes i den lette Halvblodsavl her paa Sjælland. Saa længe en saadan ikke haves, vil Arbejdet inden for denne Avlsbranche kun blive halvgjort, saaledes som det i Virkeligheden er nu. Og selv om den haves, er det gode Resultat dog ikke sikret. Avlens Rentabilitet er det det vanskelige at kunne sikre. Det Materiale, der i Øjeblikket staa til vor Disposition, er altfor blandet og mangelfuldt i Kvalitet. Derom vidnede Udstillingen paa Hillerødskuet, for hvis gode Fremstilling de interesserede Opdrættere havde anstrængt sig meget.

Opdrætningsanstalten paa »Ny Toftegaard« har stadig stærk Tilgang af Hingstemateriale og har ogsaa i Vinter været tilfredsstillende besøgt af Elever.

I den lette Avl paa Fyn kan det nu saa tilnærmelsesvis med Bestemthed gøres gældende, at den svære Halvblodsavl er eneraadende. Ren Frederiksborgavl er der nu »en Saga blott«. Hvad der af denne findes af Rester gaar mere og mere op i den svære Halvblodsavl. Den lette Halvblodsavl drives nu kun rent undtagelsesvis. Om Avlsformaalet er man altsaa fremdeles ualmindelig enig. Derimod er der flere Ting, der tyder paa, at Avlen i det sidste Aar har tabt noget i Omdømme og maaske ogsaa i Udbredelse. Det kan ikke nægtes, at Krydsningsavl mellem Oldenborghingst og svære Hopper drives i ret stor Maalestok, ja maaske er nok saa udbredt som den egentlige Renavl. Men man er dog vist paa det rene med at den gennemførte Renavl er den nødvendige Basis for Avlen i sin Helhed, ja ogsaa for Krydsningsavlen, om denne skal vedligeholdes i Længden og drives rationelt. Til Dyrskuerne, de faa der har været afholdt, har Tilslutningen kun været ringe, altfor ringe i Forhold til Avlens virkelige Udbredelse. Af tre- og toaarige Hoppeplage var der paa Fællesskuet i Svendborg fremstillet henholdsvis 3 og 9, af Goldhopper 1, af Følhopper 3 og af toaarige Hingsteplage kun 3, hvoraf endda kun 1 godkendtes. Til Fællesskuet i Odense var indmeldt 1 treaarig Hingsteplag af Frederiksborgrace, 5 treaarige og ikke mindre end 15 toaarige af fremmed Halvblod. Af Hingstemateriale var der altsaa rigeligt i Tal, men kun de færreste blev anerkendte, og det vist med Rette. En enkelt Trearing, som havde været kaaret i Kl. I og kort forinden var blevet præmieret paa Brahetrolleborgskuet, mødte i saa uheldig Kondition (Strygesaar bl. a), at Dommerne ikke mente at kunne godkende den i den øjeblikkelige Tilstand og derfor undlod at bedømme den. Dette som Dommen i sin Helhed ved Skuet har været stærkt kritiseret, og det er ikke ukendt, at der blandt Opdrætterne gør sig den Anskuelse gældende, at Bedømmelsen af det svære Halvblod i sin Helhed er

saa streng, at det afholder Opdrætterne fra at fremstille. Af toaarige Hoppeplage var der anmeldt 12, treaarige 4, Goldhopper 2, Følhopper 11. Det fremstillede var af god Kvalitet, og paa en enkelt Undtagelse nær blev det præmieret. Bedømmelsen kan da i det Tilfælde ikke have været for streng. Men Tallet paa det fremstillede var altfor lille.

Ikke en eneste Hingst æskede Afkomspræmie i Fjor. Til Statsskuet var der af fireaarige Hingste anmeldt 1 Frederiksborghingst, som afvistes, 4 af fremmed Halvblod, hvoraf kun 1 fik 3. Præmie. Det var en god Hingst, tidligere kaaret i Kl. I. Endvidere præmieredes de to fremstillede 5 Aars Hingste. Skuet i sin Helhed var saaledes for Halvblodet magert og Tilgangen af yngre Hingste saa lille som mulig. At dømme efter hvad Skuerne i 1915 har budt paa, skulde man jo tro, at Tilstanden i Øjeblikket i den svære Halvblodsavl var trist. Jeg er dog vis paa, at det ikke er overensstemmende med Virkeligheden. Tilfældighed har her gjort sig gældende. Men jeg er ikke utilbøjelig til at tro, at man maaske er kommet ind i en Stilstandsperiode, at den svære Avl, naturlig støttet af Krigsforholdene (de tyske Opkøb m. m.), maaske vinder noget Terræn paa den lette Avls Bekostning. Foraarskaaringen forløb imidlertid heldig. I større Udstrækning har man sikkert ikke skilt sig af med sine Følhopper eller Følhoppeemner. Men man kan alligevel ikke lade være med at forbaus over, at Hoppematerialet, for hvis Forøgelse der nu i ret mange Aar har været gjort saa meget, ikke kommer frem i større Mængde. Det er desværre ikke usandsynligt, at mangelfuldt Opdræt er Skyld i, at ret mange Følhoppeemner gaar ud af Spillet. Jeg har lejlighedsvis stærkt pointeret dette for Opdrætterne, for at der muligt kunde bødes derpaa.

Som sædvanlig afholdtes der ogsaa i Fjor det private Skue paa Brahetrolleborg, hvortil Tilslutningen var

ret god. Dette Skue synes paa Opdrætterne at have større Tiltrækningskraft end de lokale og Statsskuerne.

Om Fremtiden i sit Skød bærer Frem- eller Tilbagegang i den lette Hesteavl paa Fyn vil i Henhold til det foregaaende være vanskeligt at spaa. En Ting er vis: Det er kun paa den svære Halvblodsavl, man vil fortsætte Arbejdet og bygge. Derom vidner de nys vedtagne Dyrskuereregler, som paabyder, at indenfor Heste til lettere Brug kan kun Heste af Oldenborgracen og dermed beslægtede Typer konkurrere. Krydsningsprodukter udelukkes ganske fra Anerkendelse.

Paa Bornholm vedbliver Afkomsskuerne, trods de nye Bestemmelser, at gøre sig. Det er ogsaa nærmest derfra, at Eksemplet til Efterlignelse paa Øerne er taget. Men man maa jo erindre, at de der i Omkreds begrænsede Egne i høj Grad letter Samlingen af Afkom efter de forskellige Hingste. Afkomspræmieret blev i Fjor 1 Hingst for den store Samling Afkom, 4 i Alderen 6 til 9 Aar (deraf blev 1 bedømt paa Sjælland). Endvidere var foruden disse to afkomspræmierede, som i 1913 havde stillet den store Samling Afkom, paa Statsskuet. Til den landøkonomiske Forenings Skue, der sammen med Statsskuet afholdtes i Almindingen den 29. og 30. Juni f. A., var der af lettere Heste anmeldt 3 toaarige og 11 treaarige Hingste — altsaa et stort Kontingent, hvoraf sandsynlig dog faa vil have Fremtiden for sig som Avlsdyr — og 59 Hopper, hvoraf 36 Følhopper og 24 Trearinger, altsaa ogsaa en stor og tillige god Tilgang. Af Følhopperne æskede 6 Præmiering for Afkom. De øvrige stillede ikke Afkom, men Dyrskuerreglerne siger, at Følhopper maa, for at kunne præmieres, i det paagældende Aar enten have født levende Føl efter eller være synlig drægtige ved en statsanerkendt eller som treaarig præmieret Hingst (af samme Klasse som Hoppen). Kun tre Gange kan de præmieres som Følhopper. Yderligere Præmiering finder kun Sted for Afkom. — Hoppebe-

standen var gennemgaaende god og Skuet i sin Helhed tilfredsstillende. Det bemærkes endvidere, at alle treaarige, saavel Hingste som Hopper, forud for Bedømmelsen underkastes en Præstationsprøve, c. 2600 Meter paa ikke over 9 Minutter i Trav for Vogn og paa mindst 8 Minutter under Rytter. Ved Bedømmelsen tages tilbørligt Hensyn til Hestens Gang og Manerer under Prøven.

Af Trækheste var der paa Statsskuet 3 ældre Hingste. Til Dyrskuet var indmeldt 4 Følhopper og 3 treaarige do.

Hvert 3. Aar afholdes Hoppekaaring som paabudt i Husdyrloven. En saadan afholdtes i Slutningen af Marts. Tilslutningen til den var forbavsende stor. Der kaaredes af lettere Hopper ialt 376, deraf 53 i Kl. I, 328 i Kl. II. Af disse var 22 genkaarede i Kl. I og 103 genkaarede i Kl. II. Nykaarede blev altsaa 31 i Kl. I og 220 i Kl. II. Der afvistes 47 og synedes ialt 423 Hopper, foruden det med disse talrigt stillede Afkom. Dette giver en lille Forestilling om, hvad en Hoppekaaring paa Bornholm vil sige. Af Interesse kan det være at vide, at af disse Hopper var 78 ved Hermod, 39 ved Hermodssønner, 85 af Hermoddøttre, ialt 202 af Hermodafstamning.

Denne Hoppekaaring spiller i Øens Avl en fremtrædende og for Avlens Udvikling betydningsfuld Rolle. Dels synes og bedømmes med et rundt Tal omtrent $\frac{1}{3}$ af samtlige Øens Hopper, der aarlig bedækkes. — Til hver Hoppe bestemmes — i Samraad med Ejeren — Hingsten, hvortil den skal føres. Viser Hoppens tidligere Afkom, at Valget af Hingst har givet godt Resultat, da henvises atter til denne. I modsat Fald gøres Forandring med Resultatet som vejledende ved Valget. Først ved sit Afkom kan Hoppen kaares i Kl. A. Dertil kræves Fremstilling af to Stkr. Afkom, som skal være bedre eller mindst lige saa gode som Moderen.

En mere rationelt og idealt gennemført Kaaring end den paa Bornholm tror jeg ikke, man noget Sted skal

kunne paavise; ej heller i Udlandet. Om Dyrskuereg-
lernes Gennemførelse kan egentlig det samme siges.
Her foreligger baade en Kaaring og en Dyrskuebedøm-
melse værdig til Efterligning; men jeg indser tilfulde,
at Forholdene i mangt og meget er anderledes der end
her, hvorfor man nødes til at mindske Fordringerne her.

Hoppecentrets Opdrætningsvirksomhed er nu op-
hørt. Ved Eftersynet af de det tilhørende udstationerede
Hopper befandtes disse vel holdte i enhver Henseende,
og forholdsvis mange syntes drægtige.

Hesteavlen paa Bornholm omfattes vedblivende med
stor Interesse af Øens Opdrættere, det bedste Bevis paa,
at den er dem god.
